

Ужгородського, Великоберезнянського, Виноградівського районів. Варто зазначити, що велику допомогу в розвитку освіти і культури ромського населення в області надають громадські та релігійні організації. Так однією з найбільш сучасних є школа у с. Серне, побудована на кошти реформаторської релігійної общини м. Міддельбурга (Голландія) у формі гуманітарної допомоги.

Таким чином, аналіз літератури з проблеми дослідження дає підстави констатувати значну динаміку поступового подолання освітньо-виховної проблеми ромів Закарпаття. Уряд країни взяв на себе відповідальність і почав заохочувати, захищати та реалізовувати право на освіту дітей-ромів. Влада вживає всіх заходів для того, щоб сегреговані і доведені до злиднів поселення ромів залишилися в минулому.

Література

1. Адам А.Е. Цыгане Закарпаття в посттоталитарный период (по материалам периодической областной прессы) / А.Е. Адам, Е.Н. Навроцкая // Матеріали науково-практичної конференції «Державне регулювання міжетнічних відносин в Закарпатті». – Ужгород : Патент, 1997. – С. 123–129.

2. Атрощенко Т.О. Особливості роботи вчителів початкової школи з ромськими дітьми / Т.О. Атрощенко // Вісник Черкаського університету. 2017. - № 5. - С. 14-19.

3. Гаврош О. Волохи йдуть! [Електронний ресурс] / О. Гаврош // Україна молода. - 2007. – Випуск 227. – Режим доступу : <http://www.umoloda.kiev.ua/number/1058/188/37993/>

4. Ємець Г. Цигани на Закарпатті : проблеми соціалізації / Г. Ємець, І. Мигович // Політологічні читання. – 1994. - № 1. – С. 140-166.

5. Орлова О. Освіта ромів : вирватися із замкненого кола [Електронний ресурс] / О. Орлова // Правовий простір. - 2015. – Режим доступу : http://www.irf.ua/anevents/news/osvita_romiv_virvatisya_iz_zamknеного_kola/

УДК 373.3.091.3

ЛЕСИШИН А. О., КУЗЬМА-КАЧУР М. І.,
Мукачівський державний університет

ПЕДАГОГІЧНІ МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ПРИРОДОЗНАВСТВА

У Концепції нової української школи акцентовано увагу на упровадження особистісно-орієнтованої моделі освіти, заснованої на ідеології дитиноцентризму. Дитиноцентризм розуміється як максимальне наближення навчання і виховання конкретної дитини до її сутності, здібностей і життєвих планів [4, с.18]. Важлива роль у формуванні саме такої людини належить проблемному навчанню.

Проблемне навчання є одним із засобів активізації розумової діяльності учнів та умовою творчих здібностей школярів. У проблемному навчанні створюються найбільш сприятливі умови для формування таких якостей особистості, як пізнавальний інтерес, творча активність і самостійність. Вагомий внесок у розвиток теорії та методики розв'язання питань проблемного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах зробили такі вітчизняні вчені у галузі педагогіки і психології, як А. Брушлинський, Т. Кудрявцев,

Ч. Купісевич, І. Лернер, О. Матюшкін, Т. Цуркан та ін., які наголошували, що плідно розумовий розвиток у дітей відбувається в процесі розв'язання проблемних ситуацій, які відповідають освітнім завданням розвитку особистості.

Учені визначають проблемне навчання з різних позицій: як новий тип навчання (М. Скаткін, І. Лернер); як метод навчання (О. Оконь); як принцип навчання (Г. Понурова); як технологія (Г. Ксенгова, Н. Саві).

Використання технології проблемного навчання на уроках дає можливість забезпечити позитивні результати навчання, оскільки здійснюється через розумовий розвиток. Вирішуючи проблему, учень починає активно мислити, у результаті чого здобуті знання стають частиною власного досвіду. Проблемне навчання пробуджує в учнів бажання пізнавати, сприяє виникненню інтересу до того, що вивчається, формує в учнів уміння вирішувати життєві проблеми, знаходити вихід із нестандартних ситуацій, оскільки, аналізуючи подані дані (умови впливу природних процесів на об'єкти навколишнього середовища), учні долучаються до вирішення змодельованих у них життєвих проблем. Проблема ситуація – це така ситуація, для оволодіння якою окремих суб'єкт має знайти і застосувати нові для себе знання чи способи дій [1, с. 271]. Проте, для того, щоб проблема ситуація стала дидактичним інструментом педагога, необхідно дотримуватись методики організації і проведення кожного типу.

Найбільшим визнанням у педагогічній практиці користується класифікація М. Махмутова. Він визначає такі способи створення проблемних ситуацій: при зіткненні учнів із життєвими явищами, фактами, які вимагають теоретичного пояснення; при організації практичної роботи учнів; при спонуканні учнів до аналізу життєвих явищ, що приводять їх у зіткнення з колишніми життєвими уявленнями про загальні явища; при формулюванні гіпотез; при спонуканні учнів до порівняння, співставлення і протиставлення; при спонуканні учнів до попереднього узагальнення нових фактів; при дослідних завданнях [3].

Технологія проблемного навчання у початковій школі реалізується через використання проблемно-пошукових методів: проблемного викладу (використовують у класах, що менш підготовлені за рівнем інтелектуальних здібностей, не мають навичок пошукової діяльності), частково-пошукового (під керівництвом діяльності учнів за допомогою спеціальних запитань, завдань, що спонукають до самостійного пошуку відповіді, допомагають сформулювати гіпотезу, зробити висновок), дослідницького (застосовують на уроках, коли розв'язання проблемної ситуації вимагає дослідження завдань із недостатніми або суперечливими даними, свідомим допущенням помилок, а також під час уроків-конференцій, уроків-семінарів, уроків-проектів). Вибір методу залежить від рівня підготовленості учнів. Важливо, щоб учні з різним рівнем підготовки залучалися до розв'язання проблем у різній, доступній для кожного спосіб, оволодівали пошуковими вміннями, включались у творчу діяльність.

Продуктивну пізнавальну діяльність учня в умовах проблемної ситуації і, відповідно, процес проблемного навчання можна проводити за наступними етапами: 1) виникнення (постановка) проблемної ситуації; 2) усвідомлення складності (суперечності) і постановка проблеми (формулювання проблемного завдання); 3) пошук способу розв'язання проблемної задачі шляхом висунення припущень, гіпотез зі спробою відповідного обґрунтування; 4) доказ гіпотези; 5) перевірка правильності рішення проблемної задачі [4].

У сучасній педагогіці виділяються чотири головні умови ефективності проблемного навчання: – забезпечення достатньої мотивації учнів, здатної викликати і підтримувати інтерес до змісту проблем в процесі навчання; – забезпечення доступності запропонованих учням проблемних ситуацій, раціональне співвідношення відомого і невідомого; – значимість для учнів інформації, що отримується під час розв'язку проблемних ситуацій; – необхідність «діалогічного доброзичливого спілкування педагога з учнями, коли з увагою і заохоченням відносяться до всіх думок, гіпотез, висловлених учнями».

Отже, проблемне навчання спрямоване на формування пізнавальної самостійності учнів, розвиток їх логічного, раціонального, критичного і креативного мислення та пізнавальних здібностей. Переваги проблемного навчання: висока самостійність учнів; формування пізнавального інтересу або особистісної мотивації учня; розвиток розумових здібностей учнів.

Література

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
2. Матюшкин А.М. Проблемные ситуации в мышлении и обучении / А.М. Матюшкин. – М., 1972. – 392 с.
3. Махмутов М. І. Організація проблемного навчання в школі / М. І. Махмутов. – М. : Педагогіка, 1997. – С. 162–167.
4. Порадник для вчителя [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>, вільний.

УДК 14:159.955

LECHNER ILONA,
Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian Institute
Department of Philology (English Language and Literature)

METAFORIC WAY OF THINKING BASED ON EXAMPLES OF THE CONCEPT OF 'SIN' *

Supported BY the ÚNKP-18-3 New National Excellence Program of the Ministry of Human Capacities**

Metaphors are traditionally rated to poetic pictures considering their adsignification to be the task of litterateurs. According to this the function of metaphors is the reaching of some kind of artistic or rhetorical effect.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>